

Володимир Ортинський

Національний університет «Львівська політехніка»,
Навчально-науковий інститут права,
психології та інноваційної освіти
директор Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти.
Заслужений юрист України
доктор юридичних наук, професор

ЗАХИСТ СВИДКА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ДОСВІД ОКРЕМИХ ДЕРЖАВ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

<http://doi.org/10.23939/law2020.28.001>

© *Ортинський В., 2020*

Стаття присвячена проблемі захисту та забезпечення безпеки свідка у кримінальному провадженні, а також вивченню досвіду окремих зарубіжних країн у вирішенні зазначеної проблеми в кримінальному процесі. Зокрема, для визначення сутності свідка як суб'єкта кримінального процесу та як носія доказової інформації в кримінальному провадженні, наводиться теоретичний аналіз наукових позицій окремих вчених процесуалістів стосовно мети та підстав захисту й забезпечення безпеки свідка, а також аналізуються норми чинного в Україні кримінального процесуального законодавства, які закріплюють норми забезпечення захисту та безпеки свідка як учасника, що бере участь у кримінальному провадженні. Окремо наведено аналіз позитивного для України досвіду деяких зарубіжних держав у побудові системи захисту та забезпечення безпеки свідків у кримінальному процесі.

Встановлено, що ключовою особливістю процесуального статусу свідка, яка відрізняє його від інших учасників кримінального провадження, зокрема потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, є наявність статутного обов'язку надати незалежні безсторонні свідчення по суті кримінального провадження. Однак цей обов'язок свідка держава повинна підтверджувати відповідними гарантіями його безпеки.

Юридичний статус свідка є системою нормативно-регулюючих норм кримінального процесу щодо прав, обов'язків та обмежень відповідальності особи, яка виступає як свідок, для максимально реалізації цієї особою суспільно значущої функції – реалізації завдань кримінального судочинства. Однак для реалізації цієї функції держава в певних випадках змушена (вважаємо, – зобов'язана) брати на себе обов'язок захисту свідка.

Констатовано, що використання міжнародного досвіду є неocenним для нагальної необхідності вдосконалення інституту імунітету свідка та його захисту в Україні. Адже сьогодні в Україні не існує системи захисту свідків як такої, хіба що співробітники національної поліції та СБУ за потреби забезпечують особисту охорону. Також, ще в 1993 році був прийнятий закон, який стосується захисту свідків, але він реально не діє і вже безнадійно застарів, його варто або оновити, або ж замінити на новий. Висловлено пропозицію про необхідність створення в Україні схожої за незалежністю до НАБУ

служби із захисту свідків. Це допомогло б уникнути конкуренції серед правоохоронних відомств та не допустити браку довіри до них.

Ключові слова: свідок, захист свідка, забезпечення безпеки свідка, свідок у кримінальному провадженні.

Постановка проблеми. Сьогодні в державі відбувається процес становлення кримінального процесуального законодавства України. Тому однією з основних проблем кримінальної процесуальної науки сьогодні є проблема захисту та забезпечення безпеки осіб, котрі беруть участь у кримінальному провадженні. При цьому на чільне місце висувається проблема застосування державою заходів захисту і безпеки свідка в кримінальному процесі. Зазначена проблема, не зважаючи на норми чинного Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» [1], все ж залишається неврегульованою.

Аналіз дослідження проблеми. Вагомий внесок у дослідження проблем процесуального статусу свідка та його захисту і забезпечення безпеки в процесі здійснення кримінального провадження, внесли багато вітчизняних та зарубіжних науковців у сфері кримінального процесу, зокрема В. П. Бахін, В. І. Бояров, В. К. Весельський, М. В. Гарник, О. О. Гриньків, О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко, М. С. Карпов, Г. В. Коновалова, В. Г. Шахрай, І. І. Когутич та багато ін.

Мета статті полягає у виявленні прогалин законодавчого врегулювання інституту захисту та забезпечення безпеки свідків, які беруть участь у кримінальному процесі, а також у формулюванні на основі зарубіжного досвіду пропозицій з приводу врегулювання зазначеної проблеми в Україні.

Виклад основного матеріалу. Беззаперечно, свідок як суб'єкт кримінального процесу є особою з особливим процесуальним статусом, яка надає неупереджені, достовірні докази у кримінальному провадженні. Такі показання свідка є джерелом доказів, на яке суд вправі спиратися в обґрунтуванні свого рішення в кримінальному провадженні. Відповідно до статті 66 Кримінального процесуального кодексу України кожен свідок має право:

- знати у зв'язку з чим і в якому кримінальному процесі він допитується;
- на залучення під час дачі показань та участі у проведенні інших судових дій адвоката з правової допомоги;
- відмовитися давати свідчення про себе, близьких родичів та членів його сім'ї, які можуть бути підставою для підозри чи обвинувачення у вчиненні злочину його, близьких родичів або членів його сім'ї;
- свідчити рідною або іншою мовою або ж користуватися допомогою перекладача;
- на відшкодування витрат, пов'язаних із викликом для надання свідчень;
- прочитати протокол допиту та подати заяву на зміни, доповнення та коментарі до цього протоколу, а також робити такі доповнення та коментарі особисто;
- подати заяву на забезпечення захисту чи безпеки у випадках, передбачених законом. Але свідок зобов'язаний:
  - прийти за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду;
  - дати свідчення під час досудового слідства та судового розгляду, дати правдиві свідчення;
  - не розголошувати без дозволу слідчого, прокурора процесуальної інформації, безпосередньо пов'язаної з сутністю кримінального провадження та процесуальними діями, які здійснюються (здійснюватимуться) в процесі провадження та які стали відомими свідку у зв'язку з виконанням ним своїх обов'язків [1].

Отже, ключовою особливістю процесуального статусу свідка, яка відрізняє його від інших учасників кримінального провадження, зокрема потерпілого, підозрюваного, обвинува-

ченого, є наявність статутного обов'язку надати справжнє неупереджене свідчення по суті провадження [9; 11]. Однак, такий обов'язок свідка держава підтверджує відповідними гарантіями його захисту та безпеки.

Кримінальні процесуальні гарантії довіри до показань свідків спрямовані на створення умов, які, з одного боку, спонукають свідка давати правдиві свідчення про обставини, що мають відношення до кримінального провадження, і, з іншого боку, покликані забезпечити їх об'єктивну перевірку та оцінку для встановлення фактичності подій. Крім того, зазначені гарантії стосуються і забезпечення незалежності та безпеки свідка [5, с. 49].

Основними гарантіями довіри до показань свідка є його правовий статус, імунітет свідка, гарантії правової допомоги свідку адвокатом, відповідальність за вплив на свідка, гарантії безпеки свідка, заборона незаконного впливу на дачу показань свідком, процедурна форма допиту свідка щодо підтвердження автентичності його показань.

«У пункті 22 Рекомендацій РЄ [3; 14] (2005) 9 передбачається, що програми захисту свідків повинні бути закріплені в національному законодавстві та бути доступними для свідків та осіб, що співпрацюють з правосуддям і потребують захисту. Ці рекомендації дають визначення цих категорій осіб, а саме:

– «свідок» – це будь-яка особа, яка володіє інформацією, пов'язаною з кримінальним процесом, і хто подав та / або може дати свідчення (незалежно від статусу, прямого чи непрямого, усного або письмового доказу відповідно до національного законодавства), а також, хто не включений до визначення «особа, яка співпрацює з правосуддям»;

– «людина, яка співпрацює з правосуддям» – це будь-яка особа, яка несе кримінальну відповідальність за вчинення злочину або була засуджена за участь у злочинній групі або іншій злочинній організації будь-якого роду або за злочини, пов'язані з організованою злочинністю, але яка погоджується співпрацювати з органами кримінального правосуддя, зокрема, надаючи свідчення про злочинні угруповання чи організації, про будь-які злочини, пов'язані з організованою злочинністю, або про участь інших тяжких злочинах» [8;10; 14, с. 122].

Участь у кримінальному провадженні свідка пов'язана з необхідністю усного контакту з суб'єктами, які ведуть процесуальні дії, відтворюючи інформацію, яку вони знають. У цьому випадку свідок (його показання) як найбільш правдиве джерело доказів, на відміну від підозрюваного, обвинуваченого та потерпілого, юридично покладає на себе обов'язок під «страхом» кримінальної відповідальності свідчити та давати справжнє (правдиве) свідчення щодо суті кримінального провадження. [12; 13]

Змістовий аналіз нормативних документів ЄС щодо захисту свідків у кримінальних справах визначає, що Рекомендація СЕ (97) 13 [3; 14] та Рекомендація СЕ (2005) 9 [3; 5] чітко регулюють загальні принципи захисту свідків. Комітет міністрів Ради Європи вважає неприпустимим факт, що система кримінального правосуддя не може притягнути обвинувачених до суду та не одержує судового рішення через те, що свідки відмовляються давати свідчення правдиво і добровільно. Тому вони рекомендують кожній державі керуватися такими загальними принципами:

– необхідно вжити необхідних законодавчих та практичних заходів для забезпечення добровільних показань та захисту свідків від будь-яких посягань;

– за акти залякування свідків та людей, близьких до них, треба карати як окреме кримінальне правопорушення або як невід'ємна частина злочину використання незаконних погроз;

– необхідно заохочувати свідків доповідати компетентним органам будь-яку інформацію, що стосується кримінальних злочинів, а потім давати свідчення в суді;

– працівники кримінального судочинства повинні бути належним чином підготовлені для випадків, коли свідки вимагатимуть захисних заходів, а також керуватися відповідними нормативними документами;

– усі етапи процедур щодо прийняття, впровадження, модифікації та скасування захисних заходів повинні здійснюватись конфіденційно; несанкціоноване розголошення цієї інформації має бути криміналізованим;

– під час впровадження захисних заходів для свідків треба також враховувати необхідність забезпечення належного балансу між принципом захисту прав та очікувань жертв [3].

Отже, юридичний статус свідка є системою нормативно-регулюючих норм кримінального процесу щодо прав, обов'язків та обмежень відповідальності особи, яка виступає як свідок, для максимально реалізації цієї особою суспільно значущої функції – реалізації завдань кримінального судочинства. Однак для реалізації цієї функції держава в певних випадках змушена (а ми вважаємо, що держава зобов'язана) брати на себе обов'язок захисту свідка.

Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» визначає категорії осіб, яким надається гарантія безпеки під час кримінального судочинства. Такими, зокрема, є: особа, яка повідомила про кримінальне правопорушення правоохоронним органом або іншою формою, брала участь або сприяла виявленню, запобіганню, припиненню або виявленню злочинів; потерпілий та його представник у кримінальному процесі, підозрюваний, відповідач, захисники та законні представники; цивільний позивач, цивільний відповідач та їхні представники у провадженні про відшкодування шкоди, заподіяної злочином; представник юридичної особи, стосовно якої проводиться провадження; працівники органів пробації; свідок, експерт, спеціаліст, перекладач, члени сім'ї та близькі родичі вищезазначених осіб. Як бачимо, відповідно до чинного законодавства України свідок (так само, як і члени його сім'ї) є повноправною особою, якій повинне бути забезпечене право на захист [2; 4].

Своєю чергою погоджуємося з позицією, що в законодавстві України заходи безпеки поділяються на:

1) правові – встановлення відповідальності за вторгнення на життя, здоров'я та майно фізичних осіб, захист та процесуальну відповідальність – дотримання процедури отримання інформації від обізнаних осіб;

2) соціально-економічні – надання можливості змінювати біографічні дані, місце проживання та місце роботи;

3) фізичні – забезпечення безпеки, технічного захисту житлового та офісного приміщень тощо [5, с. 47; 6].

Однак, на практиці в Україні, незважаючи на чинний закон, на жаль, реально не існує системи захисту свідків як такої, хіба що співробітники національної поліції та СБУ за потреби забезпечують особисту охорону. Тому використання зарубіжного досвіду побудови системи захисту свідків є нагальною потребою для України.

Передумовою для створення системи (програми) захисту свідків став досвід США. В 1960-х роках у Сполучених Штатах Америки мала місце наполеглива боротьба держави проти американо-італійської мафії. Першим свідком, який фактично став каталізатором виникнення відповідної програми в США, був Джозеф Валачі – учасник італо-американської мафії, який вирішив давати показання в суді. В обмін на детальні свідчення про внутрішню структуру мафії він отримав особистих охоронців на все життя, проживав в особливих умовах, був обмежений спілкуванням виключно через спеціально призначених осіб спеціальних служб [5; 6]. Отже, обов'язок давати показання в суді була підтримана відповідними гарантіями від держави. Цей випадок можна вважати пілотним, який заклав основні ідеї щодо системи інструментів та заходів, що надаються свідкам, продемонстрував здатність влади захищати добросовісних громадян. Це дозволило не тільки зміцнити довіру до уряду, але й забезпечило подальше викриття злочинних організацій та груп [14, с. 38].

У 1970 році Конгрес США прийняв Закон про контроль за організованою злочинністю, який дав Генеральному прокурору США право розподіляти кошти на захист свідків, що знаходяться під

загрозою викрадення [10]. Але відповідно до цього закону захист надавався лише свідкам у справах, пов'язаних з організованою злочинністю, а в звичайних справах свідки та інші учасники судового розгляду не були захищені. Тобто були запроваджені критерії визначення категорій справ та осіб, які потребують захисту. Це було зроблено з метою уникнення зловживань та раціонального використання коштів держави та заходів. У цьому випадку ми можемо говорити про запровадження принципу пропорційності за застосування відповідних заходів до свідка, коли отримана від нього допомога співрозмірна зі сумою затрачених коштів.

Важливим положенням американського законодавства є можливість затримання особи, яка володіє інформацією, на яку поширюється презумпція відношення до кримінальної справи. Так, відповідно до законодавства Сполучених Штатів, авторизований співробітник правоохоронних органів має право звернутися до суду для отримання ордеру на затримання важливого свідка. У той же час така уповноважена особа зобов'язана подати письмову вимогу щодо затримання свідка, доводячи, що, по-перше, цей свідок має значну інформацію про кримінальну справу, а по-друге, що в майбутньому буде практично неможливо забезпечити його присутність у суді [13]. З різних причин більшість людей, які свідчать про злочини, готові співпрацювати з поліцією США. Потерпілий може бути другом або родичем свідка, вони можуть відчувати моральне обурення від того, що вчинено злочин, або вони можуть просто мати високу громадянську відповідальність. Проте часто свідки бояться (відплата, поліція, судовий процес) або просто не хочуть втручатися. Однак, коли уповноважені працівники правоохоронного органу займаються таким свідком, вони повинні знати виключно законні варіанти розвитку подій:

– Чи вони мають право обмежувати свободу та особисту недоторканність свідка?

– Якщо свідок перебуває у рухомому транспортному засобі, чи вони мають право примусово зупинити його?

– Чи можуть вони вимагати від потенційного свідка ідентифікувати себе? [10; 11].

Затримання свідка буде законним, якщо потреба отримати важливу інформацію про злочин, скоєний свідком, переважає за обсягами обмежень його прав та свобод під час затримання. Вважається, що рівень необхідності затримати для дачі важливого свідчення залежить від чотирьох чинників: 1) тяжкості злочину, щодо якого здійснюється кримінальне судочинство; 2) характеру та значення інформації, якою свідок напевне володіє, 3) рівня впевненості, що свідок може надати інформацію про злочин, і 4) наявності або відсутності інших (непримусових) методів отримання інформації від важливого свідка [4; 7]. Отже, затримання свідків є винятковим явищем, яке здійснюється у випадку необхідності дачі показань на особливо серйозні злочини.

Для того, щоб визначити, чи є свідок важливим, і його затримання буде законним, уповноважена особа, відповідальна за затримання, повинна бути впевнена, що свідок може надати таку інформацію: визначити виконавця; описати правопорушника; описати автомобіль злочинця; сказати, про що говорив чи зробив злочинець; пояснити, як і коли вчинено злочин; пояснити послідовність подій; надавати імена інших свідків; вказати на наявність і розташування фізичних доказів тощо [10].

Отже, можна констатувати, що у Сполучених Штатах Америки свідок може бути затриманий лише в тому випадку, якщо правоохоронні органи впевнені у здатності свідка допомагати у кримінальному провадженні. Однак, деякі вчені справедливо зауважують, що хоча затримання свідків за певних обставин може бути законним, проте, незважаючи на закріплення права на свободу та особисту недоторканність особи та заборону свавільного затримання на конституційному рівні, цей інститут кримінального процесуального права треба розглядати лише як крайній захід процесуального примусу, коли інші засоби досягнення завдань кримінального судочинства вичерпані або неможливі, а суспільні відносини, які були порушені, є суттєвими. [11; 14, с. 21]. При цьому варто наголосити, що зарубіжний досвід побудови системи захисту свідків був би надзвичайно корисним

для України. На жаль, сьогодні питання організації дієвої системи захисту свідків у нашій державі м'яко кажучи «пробуксовує».

Висновок. Відповідно до ретроспективи вдосконалення інституту захисту свідків, як бачимо, деякі зарубіжні держави мають оптимальний і багаторічний досвід еволюції цього компоненту правової системи, який безсумнівно є позитивним для України. В сучасних умовах вони мають ефективну систему захисту, допомоги та підтримки окремих осіб, щоб вони були зацікавлені добровільно взаємодіяти із правоохоронними органами з мінімальним системним ризиком для себе. Тому використання міжнародного досвіду є неоціненним для нагальної необхідності вдосконалення інституту захисту свідків в Україні. Сьогодні в Україні, на жаль, не існує як такої системи захисту свідків, однак співробітники національної поліції та СБУ за потреби забезпечують особисту охорону. Більше того, ще в 1993 році був прийнятий аналізований вище закон, який стосується захисту свідків, але він реально не діє і вже безнадійно застарів, його треба або оновити, або ж замінити на новий. Бажаним було б, щоб в Україні було створено схожу за незалежністю до НАБУ службу із захисту свідків. Ця незалежність допомогла б уникнути конкуренції серед правоохоронних відомств та не допустити брак довіри до них. Уже зараз створено спеціалізовану міжвідомчу робочу групу, усі учасники якої погоджуються, що Україні потрібне незалежне відомство із захисту свідків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi>.
2. Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/378212#Text>.
3. Макбрайд Дж. (2010). Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К. : К.І.С., 2010. 576 с. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. Офіційний вісник України. 1998. № 13; 2006. № 32. С. 270.
4. Бояров В. І. (1999). Про деякі проблеми захисту окремих учасників кримінального судочинства. *Вісник Верховного Суду України*. № 5. С. 35–37.
5. Как обезопасить лиц, содействующих уголовному. *Российская юстиция*. № 9. С. 48–49.
6. Григорьев Ф. Г. (2006). Право свидетеля и других участников уголовного судопроизводства на обеспечение их безопасности. *Вестник Московского университета. Серия 11 «Право»*. № 3. С. 91–103.
7. Душейко Г. О. (2004). Проблеми правового забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві. *Вісник Запорізького юридичного інституту*. Запоріжжя, № 2. С. 209–218.
8. Весельський В. К. (1999). Питання захисту осіб, які мають інформацію про злочинну діяльність. *Право України*. № 7. С. 58–61.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України. (2012). Науково-практичний коментар : у 2 т. / [Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін.] ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Х. Т. 2. 664 с.
10. Good practices for the protection of witnesses in criminal proceedings involving organized crime / United Nations Office on Drugs and Crime. New York : UNITED NATIONS. (2008). 112 p.
9. Federal Rules of Evidence. (2015). URL: <https://www.law.cornell.edu/rules/fre>.
11. Бараннік Р. В. (2002). Право особи на свободу від самовикриття, викриття членів її сім'ї чи близьких родичів у кримінальному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя. 235 с.
12. Белькова О. В. (2005). Правовий статус свідка у кримінальному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук / О. В. Белькова. Х. 215 с.
13. Маринів В. І. (1997). Принципи недоторканості особи та його нормативний зміст. Матеріали науковопрактичної конференції «Теоретичні та практичні питання реалізації Конституції України: Проблеми, досвід, перспективи». Київ. Харків: Право, 212 с.
14. Бастрыкин А. И. (1986). Взаимодействие советского уголовно-процессуального и международного права. Л.: Издательство Ленинградского ун-та, 136 с.

REFERENCES

1. *Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy*. [Criminal Procedure Code of Ukraine]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi>.
2. *Zakon Ukrainy «Pro zabezpechennia bezpeky osib, yaki berut uchast u kryminalnomu sudochynstvi»* [Law of Ukraine «On Ensuring the Safety of Persons Participating in Criminal Proceedings»]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/378212#Text>.
3. Makbraid Dzh. (2010). *Yevropeiska konventsia z prav liudyny*

ta kryminalnyi protses [European Convention on Human Rights and Criminal Procedure]. K. : K.I.S., 2010. 576 p. Konventsiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod vid 04.11.1950. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 1998. No. 13; 2006. No. 32. P. 270. 4. Boiarov V. I. (1999). *Pro deiaki problemy zakhystu okremykh uchastykiv kryminalnoho sudochynstva*. [About some problems of protection of separate participants of criminal proceedings]. Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy. No. 5. P. 35–37. 5. Brusnytsyn L. V. (1996). *Kak obezopasyt lyts, sodeistvuiushchyykh uholovnomu*. [How to secure criminals]. Rossyiskaia yustytsiia. No. 9. P. 48–49. 6. Hryhorev F. H. (2006). *Pravo svydetelia y druhykh uchastnykov uholovnoho sudoprovyzvodstva na obespechenye ykh bezopasnosti*. [The right of a witness and other participants in criminal proceedings to ensure their safety]. Vestnyk Moskovskoho unyversyteta. Seryia 11 «Pravo». No. 3. P. 91–103. 7. Dusheiko H. O. (2004). *Problemy pravovoho zabezpechennia bezpeky osib, yaki berut uchast u kryminalnomu sudochynstvi*. [Problems of legal security of persons involved in criminal proceedings]. Visnyk Zaporizkoho yurydychnoho instytutu. Zaporizhzhia, No. 2. P. 209–218. 8. Veselskyi V. K. (1999). *Pytannia zakhystu osib, yaki maiut informatsiiu pro zlochyynu diialnist*. [Issues of protection of persons who have information about criminal activity]. Pravo Ukrainy. No. 7. P. 58–61. 9. *Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy*. [Criminal Procedure Code of Ukraine]. (2012). Naukovo-praktychnyi komentar : u 2 t. / [Ie. M. Blazhivskiy, Yu. M. Hroshevyi, Yu. M. Domin ta in.] ; za zah. red. V. Ia. Tatsiia, V. P. Pshonky, A. V. Portnova. Kh. T. 2. 664 p. 10. *Good practices for the protection of witnesses in criminal proceedings involving organized crime* [Good practices for the protection of witnesses in criminal proceedings involving organized crime]. United Nations Office on Drugs and Crime. New York : UNITED NATIONS. (2008). 112 p. Federal Rules of Evidence. (2015). URL: <https://www.law.cornell.edu/rules/fre>. 11. Barannik R. V. (2002). *Pravo osoby na svobodu vid samovykryttia, vykryttia chleniv yii simi chy blyzkykh rodychiv u kryminalnomu protsesi Ukrainy* [The right of a person to freedom from self-disclosure, exposing members of his family or close relatives in the criminal process of Ukraine]: dys. ... kand. yuryd. nauk. Zaporizhzhia. 235 p. 12. Belkova O. V. (2005). *Pravovy status svidka u kryminalnomu protsesi Ukrainy* [Legal status of a witness in the criminal process of Ukraine]: dys. ... kand. yuryd. nauk / O. V. Belkova. Kh. 215 p. 13. Maryniv V. I. (1997). Pryntsyp nedotorkanosti osoby ta yoho normatyvnyi zmist. Materialy naukovopraktychnoi konferentsii «Teoretychni ta praktychni pytannia realizatsii Konstytutsii Ukrainy: Problemy, dosvid, perspektyvy». [The principle of inviolability of the person and its normative content. Proceedings of the scientific-practical conference «Theoretical and practical issues of implementation of the Constitution of Ukraine: Problems, experience, prospects»]. Kyiv. Kharkiv: Pravo, 212 p. 14. Bastrykyn A. Y. (1986). *Vzaymodeistvye sovetskoho uholovno-protsessualnoho y mezhdunarodnoho prava*. [Interaction of Soviet criminal procedure and international law]. L.: Yzdatelstvo Lenynhradskoho un-ta, 136 p.

Дата надходження: 24.09.2020 р.

Volodymyr Ortynsky

Educational and Scientific Institute of Law,
psychology and innovative education
Lviv Polytechnic National University,
Director of the Educational and Scientific Institute of Law,
psychology and innovative education
Honored Lawyer of Ukraine
Doctor of Law, Professor

**WITNESS PROTECTION IN CRIMINAL PROCEEDINGS:
THE EXPERIENCE OF INDIVIDUAL STATES AND THE POSSIBILITY
OF ITS IMPLEMENTATION IN UKRAINE**

The article is devoted to the problem of protection and security of a witness in criminal proceedings, as well as the study of the experience of some foreign countries in solving this problem in criminal proceedings. In particular, to determine the essence of a witness as a subject of criminal proceedings and as a carrier of evidence in criminal proceedings, a theoretical analysis of the scientific positions of individual scholars in relation to the purpose and grounds of protection and security of witnesses, and analyzes the current criminal procedure legislation in Ukraine. establish norms for

ensuring the protection and security of a witness as a participant in criminal proceedings. A separate analysis of Ukraine's positive experience of some foreign countries in building a system of protection and security of witnesses in criminal proceedings.

It is established that the key feature of the procedural status of a witness, which distinguishes him from other participants in criminal proceedings, in particular the victim, suspect, accused, is the statutory obligation to provide independent impartial evidence on the merits of criminal proceedings. However, this obligation of the witness must be confirmed by the state with appropriate guarantees of his safety.

The legal status of a witness is a system of normative and regulatory norms of the criminal process regarding the rights, duties and limitations of liability of a person acting as a witness, for the maximum implementation of this person's socially significant function – the implementation of criminal proceedings. However, in order to carry out this function, the state is in certain cases forced (we believe that the state is obliged) to assume the duty of witness protection.

It is stated that the use of international experience is invaluable for the urgent need to improve the institution of witness immunity and its protection in Ukraine. After all, at present in Ukraine there is no such system of witness protection, except that the national police and the SBU provide personal protection if necessary. Also, back in 1993, a law was passed concerning the protection of witnesses, but it does not really work and is hopelessly outdated, it should either be updated or replaced with a new one. A proposal was made to establish a witness protection service similar to NABU's independence in Ukraine. This would help avoid competition among law enforcement agencies and prevent a lack of trust in them.

Key words: witness, witness protection, witness security, witness in criminal proceedings.